

ESTHER VAN AS
& JOLINE KRONENBURG-DE JONGE

De rol van de executeur

6e druk, oktober 2020

© 2020 Consumentenbond, Den Haag
Auteursrechten op tekst, tabellen en illustraties voorbehouden
Inlichtingen: Consumentenbond

Oorspronkelijke auteurs: Esther van As en Joline Kronenburg-De Jonge
Bewerking huidige editie: Ina Houwing (notaris, estate planner en mediator)
Eindredactie: Dieneke Hengeveld, Else Meijer
Grafische verzorging: Puur Publishers
Foto omslag: Shutterstock

ISBN 978 905951 4706
NUR 822

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende op het auteursrecht c.q. de uitgever van deze uitgave, door de rechthebbende(n) gemachtigd namens hem op te treden, niets uit deze uitgave worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking. De uitgever is met uitsluiting van ieder ander gerechtigd de door derden verschuldigde vergoedingen voor kopiëren, als bedoeld in artikel 17 lid 2, Auteurswet 1912 en in het KB van 20 juni 1974 (Stb. 351) ex artikel 16B Auteurswet 1912, te innen en/of daartoe in en buiten rechte op te treden. Hoewel de gegevens in dit boek met grote zorgvuldigheid zijn bijeengebracht, aanvaardt de uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele (zet)fouten of onvolledigheden. De uitgever heeft ernaar gestreefd de rechten van derden zo goed mogelijk te regelen; degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen zich tot de uitgever wenden.

Inhoud

Inhoud	5
Inleiding	9
1 Moet ik een executeur benoemen?	11
1.1 Wat moet er met mijn nalatenschap gebeuren?	12
1.2 Wat doet een executeur?	13
1.3 Is een executeur verplicht?	14
1.4 Wat als er geen executeur is?	15
1.5 Hoe benoem ik een executeur?	16
1.6 Wie kan ik aanwijzen?	18
1.6a Niet aanvaard	18
1.7 Wat moet ik met de executeur bespreken?	19
1.7a Eerst polsen	19
1.7b Specifieke wensen	19
1.7c Loon	20
2 De ene executeur is de andere niet	23
2.1 De uitvaartexecuteur	24
2.1a Terbeschikkingstelling	25
2.1b De uitvaart	26
2.2 De beheersexecuteur	27
2.2a Langstlevende partner als executeur?	27
2.2b Verklaring van executeur en notaris	28
2.2c Voor 1 januari 2003	28
2.3 De executeur/afwikkelingsbewindvoerder	30
2.3a Protest	31
2.3b Bevoegdheden	32
2.3c Plichten	33
2.3d Einde bewind	34
2.3e Loon	34

3	Direct na het overlijden	35
3.1	De functie wel of niet aanvaarden	36
	3.1a Wat zijn mijn verplichtingen?.....	36
	3.1b Heb ik genoeg tijd en kennis?.....	38
	3.1c Sta ik stevig genoeg in mijn schoenen?.....	39
	3.1d Is er genoeg geld voor het inhuren van professionals?.....	39
	3.1e Hoeveel weet ik eigenlijk van de overledene?.....	39
	3.1f Heeft de overledene aanwijzingen gegeven?.....	40
	3.1g Is er een eventuele opvolger of plaatsvervanger benoemd?.....	40
	3.1h Wil ik wel aansprakelijk zijn?.....	40
	3.1i Hoe aanvaard ik de executele?.....	41
3.2	De uitvaart	41
	3.2a De kosten.....	42
	3.2b De uitvoering.....	42
3.3	Verklaring van executele/erfrecht	43
	3.3a Wat is een verklaring van erfrecht?.....	43
3.4	Wie zijn de erfgenamen?	44
	3.4a Testament.....	44
	3.4b De wettelijke regeling.....	45
	3.4c Inhoud testament.....	47
3.5	Erfenis aanvaarden of verwerpen	51
	3.5a Zuiver aanvaarden.....	51
	3.5b Verwerpen.....	52
	3.5c Beneficiair aanvaarden.....	52
3.6	Andere zaken	52
4	Mijn taken als executeur	53
4.1	Praktische werkzaamheden	54
	4.1a De uitvaart.....	54
	4.1b Het huis.....	54
	4.1c Inboedel.....	56
4.2	Financieel/administratieve taken	58
	4.2a Administratie ordenen.....	58
	4.2b Schulden voldoen.....	59
4.3	Fiscale zaken	66
	4.3a Inkomstenbelasting.....	66

4.3b	Erfbelasting	66
4.3c	Toeslagen	69
5	De klus zit er (bijna) op	71
5.1	Einde van de executiele	72
5.2	Einde van de taak van de executeur	73
5.2a	Nog steeds verantwoordelijk	74
5.3	Afleggen van rekening en verantwoording	75
5.3a	Onwelwillende erfgenamen	75
5.4	Klaarmaken voor de verdeling	76
5.4a	Notariële akte	77
5.5	De nalatenschap is afgewikkeld	77
6	Checklist voor de executeur	79
6.1	Gevraagd om executeur te worden	80
6.2	Benoemd tot executeur	80
6.2a	Vooraf	80
6.2b	Algemeen	80
6.2c	Eerste handelingen (binnen 1 week)	81
6.2d	Praktische handelingen op korte termijn (binnen 3 weken)	81
6.2e	Administratieve werkzaamheden en informatieplicht	82
6.2f	Inventariseren liquiditeiten	83
6.2g	Inboedel	83
6.2h	Overleg over al dan niet verkoop effectenportefeuille	83
6.2i	Controle bankafschriften	83
6.2j	Opzeggen	84
6.2k	Inkomstenbelasting	84
6.2l	Huis en hypotheek	84
6.2m	Auto	84
6.2n	Grafrechten	85
6.2o	Administratieve werkzaamheden	85
6.3	Afronding	85
Register		86

Inleiding

Maar weinigen laat het koud wat er na hun overlijden met hun spullen en bezittingen gebeurt. De meesten van ons willen dat tijdig goed geregeld hebben en bepalen in een testament wie wat krijgt.

Om er zeker van te zijn dat je wensen in de praktijk goed worden uitgevoerd, kun je in het testament een executeur benoemen: iemand die de nalatenschap afwikkelt en 'verdeelklaar' maakt voor de erfgenamen. Deze belangrijke taak kun je toevertrouwen aan een professional (zoals een notaris), maar ook aan een partner, een kind of goede vriend. Daarover gaat dit boek.

We vertellen eerst wanneer het handig is om een executeur te benoemen. Hoe je dat kunt doen, wie het mag zijn en welke zaken in ieder geval besproken moeten worden, staat in hoofdstuk 1.

In hoofdstuk 2 bespreken we de verschillende soorten executeurs. Oplopend qua zwaarte van de werkzaamheden zijn dat de uitvaartexecuteur, de beheersexecuteur en de executeur/afwikkelingsbewindvoerder.

Na deze twee hoofdstukken richt de informatie zich op degene die als executeur is aangewezen. Hoofdstuk 3 beschrijft welke zaken direct na een overlijden de aandacht vragen, zoals het wel of niet aanvaarden van de functie, de uitvaart, de verklaring van executele, het in kaart brengen van de erfgenamen en de vraag of zij de erfenis aanvaarden of verwerpen. In hoofdstuk 4 is er aandacht voor de verschillende soorten werkzaamheden van een executeur. Die kunnen praktisch van aard zijn, zoals het leegmaken van het huis en de verdeling van de inboedel, maar ook financieel/administratief. Denk aan het ordenen van de administratie en het voldoen van schulden. Daarnaast zijn er fiscale taken: het verzorgen van de aangifte inkomstenbelasting van de overledene en van de aangifte erfbelasting, de belasting die de erfgenamen over hun erfenis verschuldigd zijn.

Hoofdstuk 5 behandelt de afronding van het executeurschap, als de taak er bijna op zit. We zetten hierin uiteen hoe de verdeling wordt klaar-

gemaakt, op welke manier de executeur rekening en verantwoording af moet leggen tegenover de erfgenamen en wanneer een executele eindigt.

In hoofdstuk 6 staat alle voorgaande informatie handig samengevat in een praktische checklist.

Een nuttig boek voor iedereen die zijn nalatenschap zo goed mogelijk wil regelen, maar zeker ook voor degene die zelf tot executeur wordt benoemd.

1

Moet ik een executeur benoemen?

Het is in Nederland niet verplicht om een executeur te benoemen. In dit hoofdstuk bespreken we wanneer het handig is er toch een te benoemen.

Of iemand een executeur wil benoemen is vooral afhankelijk van zijn wensen ten aanzien van de nalatenschap (par. 1.1). Ook moet hij weten wat een executeur in grote lijnen doet (par. 1.2). In par. 1.3 is te lezen dat er in Nederland geen verplichting is om een executeur te benoemen. Wat er gebeurt als je dat niet doet is te lezen in par. 1.4. Hoe je een executeur kunt benoemen, wie dat kan zijn en wat er in ieder geval met deze kandidaat besproken moet worden, staat in de laatste drie paragrafen.

1.1 Wat moet er met mijn nalatenschap gebeuren?

Iedereen verzamelt gedurende zijn leven bezittingen (bijvoorbeeld een huis en spaargeld) en min of meer persoonlijke spullen. Bij leven bepaalt de eigenaar wat er met deze spullen gebeurt. Na zijn overlijden zijn deze spullen een onderdeel van zijn nalatenschap en moet iemand anders zich daarover ontfermen. Een moeilijk onderwerp, waar we niet graag bij stilstaan. Toch is het belangrijk om na te denken over wat er na je overlijden met alle bezittingen moet gebeuren en dit vast te leggen.

Alle bezittingen gaan na een overlijden automatisch over op de erfgenamen: spullen (juridisch ook wel 'zaken' genoemd), rechten (bijvoorbeeld het saldo op een bankrekening) en verplichtingen (bijvoorbeeld rekeningen die nog moeten worden betaald). In een testament kunnen erfgenamen worden benoemd. Als er geen testament is, bepaalt de wet wie de erfgenamen zijn.

Erfgenamen hebben het recht om te bepalen of zij een erfenis wel of niet willen aanvaarden. Een erfgenaam wordt volgens de Nederlandse wet namelijk gezien als 'rechtsopvolger'. Dat wil zeggen dat de gehele nalatenschap op de erfgenaam of erfgenamen overgaat, zowel de bezittingen als de schulden. Als een nalatenschap uit meer schulden dan bezittingen bestaat, kan een erfgenaam met zijn eigen vermogen worden aangesproken voor die schulden. Een executeur mag er dus niet zomaar van uitgaan dat een erfgenaam de nalatenschap accepteert.

Een erfgenaam kan met een verklaring bij de rechtbank een erfenis beneficiair aanvaarden. Dat betekent dat hij niet met zijn eigen vermogen aangesproken wil worden voor betaling van schulden die de overledene al had en die niet uit de nalatenschap kunnen worden betaald. Een verklaring alleen is niet voldoende: de nalatenschap moet strikt volgens

bepaalde wettelijke voorschriften worden afgewikkeld als er geen executeur in functie is. Anders kan de erfgenaam alsnog verantwoordelijk worden gesteld voor de schulden. Een erfgenaam kan ook besluiten dat hij niets met een nalatenschap van doen wil hebben en de nalatenschap verwerpen. Ook dat kan alleen via een verklaring bij de rechtbank.

De beslissing die erfgenamen nemen over het wel, niet of beneficiair aanvaarden van een nalatenschap, is van belang voor het werk van de executeur (zie ook par. 1.3 en par. 3.5).

Met een legaat in een testament kan bepaald worden dat bepaalde goederen niet naar de erfgenamen gaan, maar naar een of meer andere personen of bijvoorbeeld goede doelen. Voor inboedelzaken of sieraden mag dat ook in een codicil (een handgeschreven en getekend document, voorzien van de datum) worden vastgelegd.

tip

Vererving en testamenten

Meer informatie over vererving en het opstellen van een testament is te vinden in onze uitgave Testament en overlijden. Zie consumentenbond.nl/testamentenoverlijden.

1.2 Wat doet een executeur?

Wie heeft bepaald wat er met zijn nalatenschap moet gebeuren, wil natuurlijk dat de afwikkeling ervan soepel verloopt. Je vergroot de kans op een soepele afwikkeling door een executeur te benoemen die dit moet verzorgen. Het is ook mogelijk meerdere executeurs te benoemen en eventueel een taakverdeling in het testament op te nemen. De rechten en verplichtingen van een executeur worden bepaald door degene die hem benoemd heeft. In hoofdstuk 2 staan de verschillende soorten executeurs en in hoofdstuk 4 worden de werkzaamheden van de executeur uitgebreid beschreven.

In grote lijnen moet de executeur ervoor zorgen dat de nalatenschap 'verdeelklaar' is voor de erfgenamen. Dit kan uiteenlopen van het regelen van de eerste praktische zaken, bijvoorbeeld het betalen van de

schulden van de erflater, tot het te gelde maken van goederen, zoals de verkoop van de auto. Het is niet de taak van de executeur om de nalatenschap te verdelen.

Meestal begint zijn taak direct na het overlijden met het regelen van de uitvaart. Daarvoor kan in het testament ook iemand anders zijn aangewezen. Hoe dan ook, het is belangrijk dat degene die je als executeur aanwijst van tevoren op de hoogte is van zijn benoeming en van je wensen.

Het executeurschap doet vrijwel altijd een beroep op veel kwaliteiten: geduld (de afwikkeling van een nalatenschap kost veel tijd!), zakelijk inzicht, tact enzovoort. Houd hiermee rekening bij de keus voor een executeur.

1.3 Is een executeur verplicht?

Er bestaat in Nederland geen wettelijke verplichting om een executeur te benoemen. Je mag dus zelf kiezen of je er een wilt benoemen en zo ja, bepalen wat zijn bevoegdheden zullen zijn.

Of het praktisch is om een executeur te benoemen hangt af van de persoonlijke omstandigheden. Als iemand bijvoorbeeld meerdere personen tot erfgenamen benoemt, kan een executeur handig zijn, omdat dan niet alle erfgenamen bij de afwikkeling van de nalatenschap betrokken hoeven te worden.

Meer dan één erfgenaam

Ans woont alleen in Haarlem. Zij heeft een nauwe band met 12 van haar 20 neven en nichten. Zij heeft deze 12 daarom in haar testament tot haar erfgenamen benoemd, met uitsluiting van de overige 8. Een aantal van de erfgenamen woont buiten Nederland. Neef Wim, die tot erfgenaam is benoemd, woont ook in Haarlem en Ans ziet hem en zijn vrouw het vaakst. Het lijkt Ans handig dat neef Wim haar nalatenschap afwikkelt. Om te voorkomen dat haar erfgenamen onderling moeten bepalen wie wat moet doen, benoemt Ans Wim in haar testament tot executeur.

Als een of meer erfgenamen mogelijk minderjarig zijn (jonger dan 18 jaar), is het een goed idee om een executeur te benoemen. Voor minderjarige erfgenamen geldt namelijk een bijzondere regeling.

De wettelijk vertegenwoordiger van de minderjarige moet de nalatenschap in beginsel binnen drie maanden na het openvallen daarvan namens de minderjarige erfgenaam beneficiair aanvaarden. Als hij dat niet doet, wordt de nalatenschap na die periode geacht toch beneficiair door de minderjarige erfgenaam te zijn aanvaard. Beneficiaire aanvaarding heeft tot gevolg dat de regels van de wettelijke vereffening moeten worden gevolgd.

De regels van de vereffening kunnen een verzwaring van de normale afwikkeling van een nalatenschap inhouden. De procedure is namelijk te vergelijken met die van een afwikkeling van een faillissement.

Ondanks een beneficiaire aanvaarding is deze wettelijke vereffening niet van toepassing als er wordt voldaan aan de volgende drie voorwaarden:

- 1 Er is een executeur benoemd.
- 2 De executeur is bevoegd tot het voldoen van schulden en het afgeven van legaten (het moet gaan om een beheersexecuteur, zie par. 2.2).
- 3 De executeur kan aantonen dat de goederen uit de nalatenschap ruimschoots voldoende zijn om de schulden te voldoen. Als er discussie ontstaat of dat het geval is – de executeur stelt bijvoorbeeld dat hij dat kan aantonen, maar een erfgenaam is het daar niet mee eens – zal de kantonrechter op verzoek een beslissing nemen waar niet tegen in beroep kan worden gegaan.

Door een (beheers)executeur te benoemen als je weet dat er sprake is van een positieve nalatenschap (dan zijn er dus meer bezittingen dan schulden) kan de nalatenschap gemakkelijker en daardoor ook goedkoper worden afgewikkeld.

1.4 Wat als er geen executeur is?

Als er geen executeur is benoemd, moeten de erfgenaam of de erfgenamen samen de nalatenschap afwickelen. Iedere erfgenaam heeft het recht om te kiezen of hij de erfenis wil aanvaarden (zie par. 1.1).

De erfgenamen kunnen onderling afspraken maken hoe ze de klus klaren. Als er drie erfgenamen zijn, A, B en C, kunnen A en B dus aan C een